Samhällsorienterande ämnen för grundlärare med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3

Social Studies for Teachers Working in Pre-School Class and Grades 1 to 3

30 högskolepoäng
30 credits

Ladokkod: CF3S30
Version: 2.0
Fastställd av: Utskottet för utbildningar inom pedagogik och lärande 2018-05-17
Gäller från: HT 2018

Nivå: Grundnivå
Huvudområde (successiv fördjupning): Utbildningsvetenskap: SO-ämnen och barns lärande (G2F)
Utbildningsområde: Undervisning 60%, Verksamhetsförlagd utbildning 40%
Ämnesgrupp: Utbildningsvetenskap teoretiska ämnen
Förkunskapskrav: Godkänt resultat från all VFU i tidigare terminer inom ramen för Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 240 hp
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Innehåll

I kursen ges studenterna förutsättningar för att kunna undervisa i de samhällsorienterade ämnena geografi, historia och religionskunskap utifrån ett tematiskt arbetssätt för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3. En period av två veckors verksamhetsförlagd utbildning (3 hp) ingår i kursen. Dessutom inkluderas i kursen vissa tematiska fördjupningar som relevans för undervisning i de samhällsorienterade ämnena, nämligen estetiska lärprocesser, digital kompetens i undervisning, mångfaldsperspektiv i undervisning samt tematiskt arbete. Genom hela kursen löper även ett hållbarhetsperspektiv.

Kursen är indelad i fyra delkurser om vardera 7,5 hp:

Delkurs 1: Historia, 7,5 hp
Historievetenskap har sin utgångspunkt i människans historia från forntid fram till nutid, och utgår ifrån olika tolkande perspektiv på historia och bruket av historia. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av historievetenskap och på historiedidaktisk forskning och praktik. I kursen ges även en tematisk fördjupning om estetiska lärprocesser i undervisning för förskoleklass och grundskolans år 1-3.

Delkurs 2: Geografi, 7,5 hp
Geografi handlar om jorden och människan i samspel genom historia och nutid, om globala ekosystem och befolkningsutveckling. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av geografi och på geografididaktisk forskning och praktik. I kursen ges även en tematisk fördjupning om digital kompetens i undervisning för förskoleklass och grundskolans år 1-3.

Delkurs 3: Religionskunskap, 7,5 hp
Religionskunskap behandlar människans förståelse av sig själv, sina medmänniskor och sin omgivning i relation till kosmologi, livsfrågor och etik. Delkursen lägger fokus på det ämnesmässiga studiet av religionsvetenskap med etik och på religionsdidaktisk och etikdidaktisk forskning och praktik. I kursen ges även en tematisk fördjupning om mångfaldsperspektiv i undervisning inom de samhällsorienterade ämnena för grundskolans lägre åldrar.

Delkurs 4: Samhällsorienterad undervisning i praktiken, 7,5 hp
En central aspekt för undervisning i de samhällsorienterande ämnena för förskoleklass och grundskolans år 1-3 är ett så kallat tematiskt arbetssätt där ämnena geografi, historia, samhällskunskap och religionskunskap samspelar och utfyller varandra i tematiska helheter. Delkursen lägger fokus på hur tematiskt arbete kan genomföras och berika undervisningen i de samhällsorienterade ämnena ur ett didaktiskt perspektiv. Även samhällskunskapsaspekter belyses i samband med tematiskt arbete. I delkursen ingår även två veckors verksamhetsförlagd utbildning (3 hp).

Mål

Efter avklarad kurs ska studenten kunna, med avseende på,

Delkurs 1: Historia, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom historievetenskap
1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i historia, som beskriva aktuell forskning i historiedidaktik
1.3 identifiera frågeställningar i historia kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
1.4 beskriva och ge exempel på hur estetiska lärprocesser kan användas didaktiskt inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga

2.1 använda centrala begrepp inom historievetenskap och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för historieundervisning
2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur ett historievetenskapligt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment inom ramen för estetiska lärprocesser
2.5 urskilja strukturen i en vetenskaplig kvalitativ artikel och kritiskt bearbeta studiens resultat inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt

3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i historietexter i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnet
3.2 motivera olika historiedidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera och problematisera kring historieundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.4 sammanfatta hur elevers olika estetiska kompetenser kan tas tillvara och stimuleras i samhällsorienterad undervisning

Delkurs 2: Geografi, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom vetenskapen geografi
1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i geografi, som beskriva aktuell forskning i geografididaktik
1.3 identifiera frågeställningar i geografi kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
1.4 beskriva och ge exempel på hur digitala verktyg kan användas didaktiskt inom samhällsorienterad undervisning

2. Färdighet och förmåga

2.1 använda centrala begrepp inom vetenskapen geografi och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden
2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för geografiundervisning
2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur ett geografivetenskapligt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment inom ramen för digitala verktyg
2.5 urskilja strukturen i en vetenskaplig översiktsartikel och kritiskt bearbeta studiens resultat inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt

3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om geografi i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnet
3.2 motivera olika geografididaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera och problematisera kring geografiundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.4 sammanfatta konsekvenser av elevers tillgänglighet eller brist på tillgänglighet till digitala verktyg ur ett demokratiperspektiv samt visa på förslag på hur denna skillnad kan motverkas i skolans undervisning

Delkurs 3: Religionskunskap, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse

1.1 beskriva och förklara centrala drag och begrepp i aktuell forskning inom religionsvetenskap och etik
1.2 ge exempel på och såväl använda generell ämnesdidaktisk kompetens i religionsvetenskap och etik, som beskriva aktuell forskning i religionsdidaktik och etikdidaktik
1.3 identifiera frågeställningar i religionsvetenskap och etik kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
1.4 beskriva och ge exempel på hur samhällsorienterad undervisning kan bedrivas för att respektera kulturell och religiös mångfald hos elever

2. Färdighet och förmåga

2.1 använda centrala begrepp inom religionsvetenskap och etik och tillämpa dessa vid analys av historiska och samtida skeenden

2.2 förbereda och kritiskt bearbeta en lektionsplanering för religionskunskapsundervisning
2.3 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur dels ett religionsvetenskapligt, dels ett etiskt perspektiv
2.4 genomföra lektionsmoment där fokus ligger på att stärka kulturell och religiös mångfald inom ramen för de samhällsorienterade ämnena
2.5 urskilja strukturen i en avhandling och då i synnerhet dess resultatsammanfattning och kritiskt bearbetea studiens resultat inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt
3.1 identifiera och värdera grad av vetenskaplighet i texter om religion och etik i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till information om nya rön inom ämnena religionsvetenskap och etik
3.2 motivera olika religionsdidaktiska modeller i relation till elevens måluppfyllelse
3.3 reflektera och problematisera kring religionskunskapsundervisningen och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.4 ge exempel på hur elevers olika kulturella och religiösa erfarenheter kan tas tillvara i samhällsorienterad undervisning

Delkurs 4: Samhällsorienterad undervisning i praktiken, 7,5 hp

1. Kunskap och förståelse
1.1 beskriva och förklara centrala drag i aktuell forskning om ämnesdidaktik i de samhällsorienterade ämnena med hänseende på tematiskt arbete
1.2 beskriva och förklara några centrala drag i samhällskunskap som forskningsfält och didaktisk praktik
1.3 identifiera frågeställningar i tematiskt arbete kring hur förutsättningar skapas för hållbarhet; miljömässigt, socialt och ekonomiskt
1.4 i samråd med VFU-lärare och med stöd i ämnesdidaktisk forskning samt utifrån relevanta styrdokument för samhällsorienterade ämnen, formulera mål, planera, leda, genomföra, utvärdera och dokumentera undervisning med fokus på måluppfyllelse för alla elever i förskoleklass och årskurs 1-3

2. Färdighet och förmåga
2.1 använda centrala begrepp inom de samhällsorienterade ämnenas didaktik med hänseende på tematiskt arbete
2.2 kritiskt reflektera och problematisera kring fenomenet hållbar utveckling ur samhällsorienterat perspektiv
2.3 med utgångspunkt i teorier om samhällsorienterad ämnesdidaktik planera, genomföra, dokumentera ett tematiskt arbete i de samhällsorienterade ämnena
2.4 identifiera argumentationen i en vetenskaplig debatt i form av två vetenskapliga artiklar och kritiskt bearbeta studiernas argumentation inom ramen för ett ämnesdidaktiskt perspektiv

3. Värderingsförmåga och förhållningssätt
3.1 motivera tematiska arbetsmodeller inom samhällsorienterad ämnesundervisning utifrån aktuell forskning i syfte att ha ett vetenskapligt förhållningssätt till nya rön om ämnesområdet
3.2 reflektera och problematisera kring tematiskt arbetssätt inom samhällsorienterad undervisning och lärarrollen utifrån förhållningssättet hållbar utveckling
3.3 i mötet med elever och kollegor använda ämneskunskaper och ämnesdidaktiska begrepp i ett relevant yrkesspråk

Undervisningsformer

Undervisningen i kursen består av:

- föreläsningar
- workshops
- seminarier
- verksamhetsförlagd utbildning
- studiegruppsarbete

Undervisningen bedrivs på svenska, men undervisning på engelska kan förekomma.

Examinationsformer

Kursen, som består av fyra delkurser, examineras genom följande examinationsmoment:

Delkurs 1: Historia, 7,5 hp

(TE04) Delkurs 1: Historievetenskap
Individuell datorskriven tentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE06) Delkurs 1: Historiedidaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.3, 3.4
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Delkurs 2: Geografi, 7,5 hp

(TE05) Delkurs 2: Geografi
Individuell datorskriven tentamen
Lärandemål: 1.1, 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE07) Delkurs 2: Geografididaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.3, 3.4
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Delkurs 3: Religionskunskap, 7,5 hp

(TE06) Delkurs 3: Religionsvetenskap
Individuell datorskriven tentamen
Lärandemål: 1.1. 1.3, 2.1, 3.1
Högskolepoäng: 3,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(RE08) Delkurs 3: Religionsdidaktik
Muntlig redovisning i grupp, skriftlig gruppinlämningsuppgift, skriftlig individuell inlämningsuppgift, verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.2, 1.4, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.2, 3.3, 3.4
Högskolepoäng: 4,0
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Delkurs 4: Samhällsorienterad undervisning i praktiken, 7,5 hp

(RE09) Delkurs 4: Tematisk undervisning i SO-ämnena
Redovisning i grupp, skriftlig individuell inlämningsuppgift
Lärandemål: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2
Högskolepoäng: 4,5
Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

(NÄ02) Delkurs 4: VFU
Verksamhetsförlagd utbildning
Lärandemål: 1.4, 2.3, 3.3
Högskolepoäng: 3,0
Betygsskala: Underkänd eller Godkänd

Den sammanhängande VFU-perioden är en examination där 100% närvaro gäller. Bedömning av den verksamhetsförlagda utbildningen sker enligt ett systematiserat och validerat bedömningsformulär. Det maximala antalet examinationstillfällen för verksamhetsförlagd utbildning är två. Examinator kan med omedelbar verkan avbryta en students verksamhetsförlagda utbildning, eller motsvarande, om studenten visar sådana allvarliga brister i kunskaper, färdigheter eller förhållningssätt att barns/elevers säkerhet, integritet eller föräldrars förtroende för verksamheten riskeras. När verksamhetsförlagd utbildning avbryts på detta sätt innebär det att studenten underkänns på aktuellt moment och att ett verksamhetsförlagt utbildningstillfälle är förbrukat. I sådana fall skall en individuell utvecklingsplan upprättas av examinator i samråd med studenten. Student som underkänts i den praktiska delen har möjlighet att genomgå ytterligare ett verksamhetsförlagt utbildningstillfälle på denna kurs såvida inte två examinationstillfällen redan förbrukats. Om student på eget initiativ avbryter verksamhetsförlagd utbildning, leder avbrottet till att studenten underkänns på kursen. Studenten erbjuds i sådant fall en ny praktikperiod i samband med nästa kurstillfälle såvida inte det maximala antalet examinationstillfällen redan uppnåtts.
Betyg grundas på en samlad bedömning av studentens kunskaper, färdigheter och värderingsförmåga. Betyg bestäms av särskilt utsedd lärare (examinator) (Högskoleförordningen, 6 kap 18-19 §§).
Väl godkänd, VG, på hel kurs kan student erhålla när student har VG på mer än 50% av de poäng som är VG-grundande, varav

minst ett Väl godkänd, VG, ska ha erhållits inom ramen för varje delkurs.

Studentens rättigheter och skyldigheter vid examination är enligt riktlinjer och regelverk vid Högskolan i Borås.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Kurslitteraturen är i huvudsak på svenska men kurslitteratur på engelska, norska och/eller danska kan förekomma.

Andersson, Daniel & Sander, Åke (red.) (2015). *Det mångreligiösa Sverige: Ett landskap i förändring.* 3 uppl. Lund: Studentlitteratur (546 s)

Barrow, Thomas (red.) (2013). *Mångfald och differentiering.* Lund: Studentlitteratur (270 s)

Berggren, Lars & Greiff, Mats (2009). *En svensk historia från vikingatid till nutid.* 2 uppl. Lund: Studentlitteratur (404 s)

Bronäs, Agneta & Runebou, Niclas (2010). *Ämnesdidaktik – en undervisningskonst.* Stockholm: Norstedt (156 s)

Ekendahl, Ingegerd & Sandahl, Johan (2015). *Undervisa i samhällskunskap: En ämnesdidaktisk introduktion.* Stockholm: Liber (186 s)

Franck, Olof & Löfstedt, Malin (2015). *Etikdidaktik: Grundbok om undervisning i teori och praktik.* Lund: Studentlitteratur (183 s)

Gustafsson, Harald (2017). *Nordens historia: en europeisk region under 1200 år.* 3. uppl. Lund: Studentlitteratur (404 s)

Hermansson Adler, Magnus (2014). *Historieundervisningens byggstenar: Grundläggande pedagogik och ämnesdidaktik.* Stockholm: Liber (299 s)

Kittelmann Flensner, Karin (2017). *Jag är neutral! [Eletronisk resurs].* Sttiftelsen Fritt Näringsliv/Timbro (44 s)

Knox, Paul L. & Martston, Sallie A. (2015). *Human Geography: Places and regions in global context. Global edition.* 7. uppl. Harlow: Pearson (504 s)

Körling, Anne-Marie (2012). *Nu ler Vygotskij: Eleverna, undervisningen och Lgr11.* Stockholm: Liber (270 s)

Lahdenperä, Pirjo & Sundgren, Eva (red.) (2016). *Skolans möte med nyanlända.* Stockholm: Liber (245 s)

Lindstrand, Fredrik & Selander, Staffan (red.). *Estetiska lärprocesser: Upplevelser, praktiker och kunskapsformer.* Lund: Studentlitteratur (270 s)

Lindström, Dag (2004). *Forntid i Sverige.* Stockholm: Natur och kultur (132 s)

Lundqvist, Jan, Lundqvist Thomas, Lindström, Maurits, Calner, Mickael & Sivhed, Ulf (2011). *Sveriges geologi från urtid till nutid.* 3 uppl. Lund: Studentlitteratur (628 s)

Löfsted, Malin (red.) (2011). *Religionsdidaktik: Mångfald, livsfrågor och etik i skolan.* Lund: Studentlitteratur (219 s)

Mikkelsen, Rolf & Sætre, Per Jarle (red.) (2015). *Geografididaktikk for klasserommet.* 3 utg. Oslo: Coppelen Damm akademisk (319 s)

Odenstad, Christina (2014). *Ämesdidaktik för SO-ämnena: för grundskolan.* Malmö: Gleerups (135 s)

Olsson, Susanne & Stenström, Hanna (red.) (2012). *Levande ord: Tolkningar av abrahamitiska texter.* Lund: Studentlitteratur (268)

Sanderoth, Ingrid, Båth, Sten & Werner, Margit (2015). *Plats, identitet, lärande: Närområdesstudier i skolan.* 2 utg. Lund: Studentlitteratur (267 s)

Sandin, Bengt & Sundkvist, Maria (2014). *Barn, ungdom och samhälle: Svensk utbildningshistoria.* Malmö: Gleerups (168 s)

Sofkova, Hashnemi & Spante, Maria (red.) (2016). *Kollaborativ undervisning i digital skolmiljö.* Malmö: Gleerups (135 s)

Tillkommer ett kompendium (ca 100 s) om tematiskt arbete samt artiklar (ca 100 s).

Ytterligare litteratur kan tillkomma enligt lärares anvisningar.

Studentinflytande och utvärdering

Före kursstart inbjuds studenterna till kursinformationsmöte. Kursen utvärderas i enlighet med gällande riktlinjer för kursvärderingar vid Högskolan i Borås, där studenternas synpunkter ska inhämtas. Kursutvärderingsrapporten publiceras och återkopplas till deltagande och blivande studenter i enlighet med ovan nämnda riktlinjer, och ligger till grund för framtida utveckling av kurser och utbildningsprogram. Kursansvarig lärare ansvarar för att utvärdering enligt ovan genomförs.

Övrigt

Kursen ingår i Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 240 hp.